

Het Jerseystamboek haalde voor het veertigjarig bestaan de voorzitter van het World Jersey Cattle Bureau naar Nederland. De Zuid-Afrikaan Johannes van Eeden geeft zijn visie op het Jerseyras.

In negen jaar tijd reisde Johannes van Eeden naar 55 landen om Jerseybedrijven te bezoeken. Zijn tocht over de hele wereld maakte hij in dienst van het World Jersey Cattle Bureau, de wereldwijde organisatie die de belangen van het Jerseyras promoot. Daar werkte de Zuid-Afrikaanse veehouder vijf jaar als vicevoorzitter en inmiddels is dit zijn vierde jaar als voorzitter. De opgedane ervaringen maken hem bij uitstek geschikt om te verhalen over de ontwikkelingen van het ras wereldwijd. Zittend aan tafel op zijn logeeraadres bij Jerseyhouders en kaasmakers Van der Voort uit Lunteren, vertelt hij in Zuid-Afrikaans Nederlands over zijn afkomst. In 1662 verhuisde zijn familie namelijk vanuit Rhenen naar Zuid-Afrika. 'Daarom heet onze boerderij nu nog steeds Rhenendal', vertelt Van Eeden. 'Ons bedrijf in Swellendam ligt 85 kilometer boven het zuidelijkste punt van Zuid-Afrika. De boerderij staat aan de voet van een berg waar bavianen en luipaarden in een groot natuurpark lopen.' In deze omgeving met het mediterrane klimaat loopt Van Eedens koppel van 150 Jerseys, die gemiddeld 5000 liter produceren, met 5% vet en 4% eiwit in 300 dagen.

Wat is de reden om met Jerseys te werken?

'Het is een ras waar mijn grootvader al mee begonnen is en dat prima past bij ons weidesysteem. Wij hebben geen stallen voor de dieren; ze lopen altijd buiten. En bij ons hebben ze maar vier kilogram krachtvoer nodig voor een goede productie, terwijl ze verder alleen maar gras krijgen. Daarom gebruik ik hoofdzakelijk Nieuw-Zeelandse genetica; daar zijn de Jerseys al jarenlang gericht op gras omzetten in melk.'

Wanneer gebruikt u wel stieren uit andere landen dan Nieuw-Zeeland?

'Een enkele keer is het nodig om meer hoogte in een dier te fokken, dan kies ik voor het Amerikaanse type. En als de gehalten compensatie behoeven, kijk ik naar stieren uit Denemarken. Wij krijgen niet betaald naar de hoeveelheid melk. De uitbetaling is gebaseerd op tweederde eiwit en éénderde vet. Op mijn bedrijf resulteert deze berekening in 23 Amerikaanse dollarcenten per geleverde liter melk. Dat is op wereldniveau gezien laag, maar door de kosten laag te houden realiseer ik 25 tot 30 procent winst op de melk. Daarbij reken ik alleen met de kosten die voor de melkproductie tellen, geen hypotheekafschrijving bijvoorbeeld.'

Hoe groot is het aandeel Jerseys in Zuid-Afrika?

'Het ras maakt een enorme groei door. Tien jaar geleden was in Zuid-Afrika twee derde van de veestapel zwartbont en een derde Jersey. Nu ligt de verhouding op vijftig-vijftig. Dit komt grotendeels door de kosten die de zwartbonten met zich meebrengen. Dat ras vraagt veel meer voer zoals brok en mais. Veel zwartbontbedrijven zijn nu richting de zuidkust verschoven, daar waar het weidegebied is. De efficiëntie in het weiden maakt het grootste verschil. De interesse voor de Jersey zorgt ervoor dat op dit moment de helft van het Jerseysperma uit Nieuw-Zeeland bestemd is voor kruisingen met zwartbonten.'

Signaleert u deze groei in Jerseygebruik ook in andere landen van de wereld?

'Afrika en Zuid-Amerika kennen de meeste groei. Dit komt vooral door grote programma's die opgestart zijn om mensen zelf voorzienend te maken. Ik ben bijvoorbeeld in Rwanda geweest, waar ze vijf jaar geleden zijn gestart met het Heifer Project International. Mensen krijgen daar een drachtige Jerseyvaars en worden dan ondersteund om met het dier te leren werken. Omdat

Bij goede grasverwerkers hoort een sterke bek

het eerste kalf weer naar een andere persoon gaat, is in korte tijd het aantal Jerseys opgelopen tot duizend. Zoiets is heel indrukwekkend om te zien, maar er zijn veel meer voorbeelden van het toenemende gebruik: in Tanzania en Kenia bijvoorbeeld en ook in de Zuid-Amerikaanse landen als Bolivia, Peru en Venezuela. Het ras gedijt goed in een tropisch en subtropisch klimaat.'

En in Europa?

'Binnen Europa neemt het aantal dieren steeds toe en niet alleen in gebieden waar de melkveehouderij in ontwikkeling is zoals in Tsjechië, Hongarije en Rusland. In Zwitserland is het Jerseybestand in vijf jaar naar 5000 dieren gegroeid en in Italië naar 12.000 in tien jaar tijd. Het grootste aantal Jerseys binnen Europa loopt in Denemarken. Dat land heeft met 65.000 dieren een probleem om in de exportvraag te kunnen voorzien.'

In Nederland bestaat het Jerseystamboek nu 40 jaar. Een aantal vasthoudende fokkers vormt de kern, maar veel uitbreiding kent het ras niet.

'Ik denk dat de uitbetaling van het melksysteem daarin mee-

speelt, maar het grootste punt voor Nederland is traditie. De Jersey moet de competitie aan met het Holsteinras dat hier ontwikkeld is. Je kunt niet verwachten dat mensen vergeten waar ze honderden jaren aan gewerkt hebben.'

Wat wilt u als voorzitter van het wereldwijde Jerseyverband bereiken?

'Sinds de oprichting in 1951 is met name tijd besteed aan het leggen van contacten, maar in de komende periode willen we vooral bestaande kennis vanuit verschillende onderzoeken verzamelen en die delen met onze leden. Eigenlijk moeten wij als Jerseyboeren ervoor zorgen dat elke melkboer in de wereld kennis heeft van de goede eigenschappen van de Jersey.'

Aan het begin van 2006 zijn inspecteurs uit verschillende landen bij elkaar geweest voor een uniforme classificering van de Jersey wereldwijd. Kwamen daar opvallende verschillen uit voort?

'Laat het duidelijk zijn dat we hiermee willen bereiken dat iedereen weet wat er bedoeld wordt als je bijvoorbeeld over een klauwhoek van 5 spreekt. Dit wil niet zeggen dat de verschillende landen naar hetzelfde streven; de Amerikanen willen een grotere koe dan de boeren in Nieuw-Zeeland. De nadruk ligt wel weer op dezelfde onderdelen, die moeten vooral functioneel zijn: dus uieraanhechting, speenplaatsing, de klauwen, het bekken en de kop.'

De kop?

'Ja, omdat de Jerseys goede grasverwerkers moeten zijn, hebben we daarvoor ook een kenmerk. Het heeft slechts twee opties hoor: een sterke bek, of een minder sterke bek.'

Wat moet de toekomstrichting voor de Jerseyfokkerij zijn?

'De KI-organisaties moeten zorgen dat ze het proces rond geseekt sperma goed in de vingers krijgen en dat het betaalbaar is. Dit is ten eerste belangrijk omdat het steeds lastiger wordt om met levende dieren over de wereld te schuiven. Een tweede punt is dat veehouders veel gericht kunnen fokken met hun dieren. Bij een veestapel van 150 dieren kan de boer ervoor kiezen om de beste 50 dieren met sperma van topstieren te insemineren en de rest van de dieren met een vleesstier. Bij de Jersey los je dan gelijk het probleem op van de ongewilde stierkalveren.'

Christel van Raay

'KI-organisaties moeten het proces rond geseekt sperma goed in de vingers krijgen'

De wereld rond Jerseys